

Список використаних джерел

1. *Пріб К.А.* Природа та механізми опору змінам в організації / К.А. Пріб // Ринок праці та зайнятість населення. – 2014. – №3. – С. 34–39.
2. *Бруннер Е.Ю.* Методика діагностики предрасположенности личности к конфликтному поведению К. Томаса (адаптация Н.В. Гришиной) [Електронний ресурс] / Персональний сайт Е.Ю. Бруннера "Психологія". – Режим доступу : <http://brunner.kgu.edu.ua/index.php/psy-metodiks/inquirer/116-thomas>
3. *Гарафонова О.І.* Управління змінами: концептуальні засади та стратегічний підхід до їх реалізації [Електронний ресурс] / О.І. Гарафонова // Науковий вісник Чернігівського державного інституту економіки і управління. Серія 1 : Економіка. – 2013. – Вип. 4. – С. 122–128. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/j-pdf/NvChdieu_2013_4_18.pdf
4. *Гусєва О.Ю.* Дослідження парадигмальних підходів до управління стратегічними змінами на підприємствах [Електронний ресурс] / О.Ю. Гусєва // Вісник Сумського державного університету. Сер. : Економіка. – 2012. – №4. – С. 130–139. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/j-pdf/VSU_ekon_2012_4_20.pdf
5. *Скібіцька Л.І.* Організація праці менеджера / Л.І. Скібіцька [Електронний ресурс], 2010 р. // Сайт "Українські підручники онлайн". – Режим доступу : http://pidruchniki.ws/13351207/menedzhment/podolannya_oporu_zminam
6. *Фединець Н.І.* Управління опором змінам в організації / Н.І. Фединець [Електронний ресурс] // Сайт Publishing House Education and Science. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/27_SSN_2012/Economics/6_117_115.doc.htm

Стаття надійшла 15.07.2014

УДК 331.544:37

Н.В. Савченко, І.А. Бондіні
Savchenko, N.V., Bondini, I.A.

Впровадження дистанційного навчання безробітних: проблеми та перспективи

Introduction of Distance Training of the Unemployed: Problems and Prospects

У статті розглядаються основні проблеми впровадження та організації дистанційного професійного навчання безробітних. Запропоновано можливі напрями та способи їх вирішення.

Ключові слова: дистанційне навчання безробітних, засоби створення електронних курсів, інформаційно-комунікаційні технології, модель дистанційного професійного навчання безробітних, науково-методичне забезпечення, системно-технічне забезпечення, платформа дистанційного навчання, психолого-педагогічні технології.

This article describes the basic problems of introduction and organization of distance skills training for the unemployed. Possible ways of their resolution have been suggested.

Keywords: distance training of the unemployed, tools for creating e-courses, information and communication technology, model of distance skills training for the unemployed, scientific and methodological support, systems engineering support, platform for distance learning, psychological and educational techniques.

Постановка проблеми. Необхідність перенавчання протягом життя, що викликана активним впровадженням інноваційних технологій, посиленням інформатизації, швидким старінням набутих знань, актуалізує потребу

Савченко Наталія Володимирівна, кандидат наук з державного управління, Інститут підготовки кадрів державної служби зайнятості України (Київ);

Бондіні Інна Анатоліївна, начальник Управління організації профнавчання та профорієнтації Державного центру зайнятості (Київ).

Savchenko, Nataliia Volodymyrivna, PhD in Public Administration, Ukrainian State Employment Service Training Institute (Kyiv);

Bondini Inna Anatoliivna, Chief, Department of Skills Training and Vocational Guidance, State Employment Centre (Kyiv).

© Савченко Н.В., Бондіні І.А., 2015

© Savchenko, N.V., Bondini, I.A., 2015

доступності та можливості навчання для дорослих. Зростає роль сучасних технологій, які дозволяють створити умови для активізації навчальної діяльності слухачів та їх самореалізації в умовах сучасного ринку праці.

Питання забезпечення доступності та відкритості навчання набуло ще більшої актуальності в нинішніх умовах, коли значна частина наших співвітчизників – мешканців півдня та сходу України – змушені переселятись в інші регіони, втративши при цьому роботу, місце навчання. Окрім об'єктивної необхідності у швидкому та ефективному підвищенні професійного рівня для пошуку роботи, треба відзначити ще й наступне: вивільнений час люди часто використовують для отримання додаткових знань, умінь, навичок та компетенцій. Враховуючи все вищезазначене, припускаємо, що дистанційне навчання набуватиме все більшої популярності та поширення з огляду на

пропоновані ним можливості підвищення рівня професійної компетентності відповідно до власних потреб.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі аспекти організації дистанційного навчання досліджуються вітчизняними (В. Антонов, В. Кухаренко, І. Малюкова, Н. Морзе, В. Олійник, М. Смольсон та ін.) і зарубіжними (Дж. Рамбл, Дж. Даніел, Н. Метью, М. Моїсеєва, Е. Полат, Б. Сноудон, С. Щенніков, А. Хуторской та ін.) вченими. Огляд та порівняльний аналіз платформ дистанційного навчання здійснено вітчизняними дослідниками та викладачами навчальних закладів, у яких використовуються сучасні інформаційно-комунікаційні технології. Серед них: Ю. Борисовська, А. Гладир, Б. Демида, Н. Зачепа, Д. Касаткін, О. Козлова, І. Копил, О. Лисенко, О. Мотруніч, К. Осадча, Ю. Остапчук, О. Рафальська, С. Сагайдак, С. Сисоєва та ін. Проведені дослідження стосуються переважно дистанційного навчання студентів вищих навчальних закладів, рідше – учнів загальноосвітніх навчальних закладів. Разом з тим аналіз наукових публікацій з проблем дослідження дає нам підстави стверджувати про недостатнє вивчення можливості та особливостей застосування дистанційних технологій у сфері професійного навчання.

Окремого детального дослідження, на нашу думку, потребує питання застосування сучасних технологій, у т.ч. інформаційно-комунікаційних та психолого-педагогічних, у системі професійного навчання безробітних. Вітчизняним вченим Л. Капченко запропонована модель дистанційного професійного навчання безробітних, яка передбачає застосування: глобальної мережі Інтернет та відповідних сервісів (для знаходження інформації, корисної з точки зору навчальної діяльності); мультимедійних програмних засобів, які дозволяють інтегрувати текстову, графічну, анімаційну, відео- та звукову інформацію (для підвищення рівня засвоєння навчального матеріалу за рахунок візуалізації абстрактної інформації, імітації складних реальних процесів і ситуацій); офісних програмних продуктів (текстових та графічних редакторів, програм підготовки презентацій), які можуть бути використані для підготовки навчально-методичного матеріалу (шаблонів, діаграм, таблиць, презентацій) та для подання слухачами результатів виконання завдань в електронній формі; систем комп'ютерного супроводу навчання, включаючи роботу електронної бібліотеки з каталогом аудіо- та відеоуроків, лабораторно-практичних робіт та навчально-виробничих занять, ведення електронної навчально-планової документації, забезпечення контролю знань, умінь та навичок слухачів тощо; електронних підручників та посібників; спеціальних програмних засобів, програм для проведення відеоконференцій, семінарів, круглих столів, тренінгів, індивідуальних та групових відеозанять (oovoo, Skype), платформ дистанційного навчання (найбільш використовувані Moodle, eLearning Server, Blackboard, WebCT Campus Edition, WebCT Vista, IBM Lotus LearningSpace, Web Tutor, Sakai, "Доцент", "Прометей", "Орокс") [3]. Подальшого дослідження потребують питання вибору оптимальної моделі дистанційного навчання для такої специфічної категорії слухачів як безробітні, а також практичної реалізації сучасних технологій у цій сфері.

Мета статті – виокремити ключові проблеми в організації дистанційного професійного навчання безробітних, а також розглянути можливі напрями та способи їх вирішення.

Виклад основного матеріалу. Ключовим є питання доцільності запровадження дистанційного навчання. Окрім об'єктивної необхідності використання інноваційних форм навчання у сфері, пов'язаних із підвищенням професійного рівня особи для її успішної конкуренції на ринку праці та пошуку роботи, яка максимально відповідає очікуванням та можливостям шукача, необхідно враховувати ряд факторів: і фінансовий аспект, і кадрове забезпечення, і технічні можливості навчального закладу, в якому здійснюється професійне навчання тощо.

Науковими співробітниками ІПК ДСЗУ проводиться емпіричне дослідження, що ставить за мету передусім з'ясувати думку організаторів навчання, педагогічних працівників, які навчають безробітних, та самих слухачів щодо доцільності впровадження дистанційного навчання у навчальних закладах державної служби зайнятості. За результатами опитування виявлено: від 44% до 87% фахівців державної служби зайнятості (показники різняться на регіональному та базовому рівнях, а також залежать від обізнаності респондентів з цих питань) схвально ставляться до цього питання. Доречність застосування дистанційного навчання відзначають 25% педагогічних працівників ЦПТО ДСЗ, а 75% – доцільність застосування його окремих елементів. Опитані безробітні громадяни, у свою чергу, висловлюють готовність навчатись дистанційно (72%) та підтверджують наявність у них технічних можливостей (84%). Таким чином, доцільність упровадження дистанційного навчання безробітних є обґрунтованою як з точки зору необхідності задоволення сучасних вимог до інноваційного підходу в навчанні, так і з точки зору позитивного сприйняття всіма учасниками навчального процесу.

Одним із найважливіших питань в організації дистанційного навчання безробітних є питання нормативно-правового підґрунтя. На сьогодні базовим документом, що визначає основні засади запровадження та організації дистанційного навчання, є Положення про дистанційне навчання [1].

Цей документ поширюється на дистанційне навчання у загальноосвітніх, професійно-технічних, вищих навчальних закладах, закладах післядипломної освіти або структурних підрозділах вищих навчальних закладів, наукових і освітньо-наукових установ, що здійснюють післядипломну освіту. Положення визначає основним завданням дистанційного навчання забезпечення можливості реалізації права на здобуття освіти та професійної кваліфікації, підвищення кваліфікації незалежно від роду та характеру занять, стану здоров'я, місця проживання тощо та відповідно до здібностей. Згідно із зазначеним документом, дистанційне навчання може реалізовуватись або у вигляді застосування дистанційної форми як окремої форми навчання, або шляхом використання технологій дистанційного навчання для забезпечення навчання в різних формах.

При запровадженні дистанційної форми навчання в навчальних закладах різних типів (загальноосвітніх, професійно-технічних, вищих навчальних закладах чи

зкладах післядипломної освіти) – обов'язковим є погодження з Міністерством освіти і науки України. Педагогічні, науково-педагогічні працівники та методисти навчальних закладів при організації дистанційної форми навчання повинні підвищувати свою кваліфікацію щодо організації та володіння технологіями дистанційного навчання (не рідше одного разу на п'ять років та обсягом не менше 108 академічних годин). Їх рівень кваліфікації має бути підтверджений відповідним документом.

Окремі технології дистанційного навчання під час організації денної, вечірньої, заочної, індивідуальної та екстернатної форм навчання можуть запроваджуватись у навчальних закладах за наявності відповідного кадрового та системотехнічного забезпечення, а рішення щодо їх використання у навчальному процесі приймається вченою (педагогічною) радою навчального закладу.

Нормативними документами, що врегульовують процес надання безробітним громадянам соціальної послуги з професійного навчання, особливості організації дистанційного навчання цієї категорії осіб поки що не визначені. Ця проблема нова і не досліджена. Навіть незважаючи на значний науковий доробок та досвід практичного впровадження дистанційного навчання в інших сферах, ці напрацювання не можуть повною мірою застосовуватись при профнавчанні безробітних у зв'язку з його максимальною практичною та виробничою спрямованістю. Теоретичну складову (загальнопрофесійна та професійно-практична підготовка) навчання опанувати дистанційно можливо, а проведення із слухачами занять виробничого навчання і виробничої практики за дистанційною формою з переважною більшістю професій є досить ускладненим. Оптимальною в таких випадках, на думку вчених, є організація занять за змішаною (денна із запровадженням елементів дистанційного навчання) формою. Разом з тим професійно-практична підготовка слухачів з професій індустрії інформаційно-комунікаційних технологій (оператор з обробки інформації та програмного забезпечення, оператор інформаційно-комунікаційних мереж, монтажник інформаційно-комунікаційного устаткування) цілком може бути організована дистанційно [3].

Наступними важливими питаннями є науково-методичний та дидактичний супровід, а також системотехнічне забезпечення дистанційного навчання безробітних.

Науково-методичне забезпечення дистанційного навчання включає: методичні (теоретичні та практичні) рекомендації щодо розроблення та використання педагогічно-психологічних та інформаційно-комунікаційних технологій дистанційного навчання; критерії, засоби і системи контролю якості дистанційного навчання; змістовне, дидактичне та методичне наповнення веб-ресурсів (дистанційних курсів) навчального плану (навчальної програми).

Системотехнічне забезпечення дистанційного навчання включає: апаратні засоби (персональні комп'ютери, мережеве обладнання, джерела безперебійного живлення, сервери, обладнання для відеоконференцзв'язку тощо), що забезпечують розроблення і використання веб-ресурсів навчального призначення, управління навчальним процесом та необхідні види навчальної

взаємодії між суб'єктами дистанційного навчання у синхронному і асинхронному режимах; інформаційно-комунікаційне забезпечення із пропускну здатністю каналів, що надає всім суб'єктам дистанційного навчання навчального закладу цілодобовий доступ до веб-ресурсів і веб-сервісів для реалізації навчального процесу у синхронному та асинхронному режимах; програмне забезпечення загального та спеціального призначення (у т.ч. для осіб із особливими потребами), яке має бути ліцензійним або побудованим на програмних продуктах з відкритими кодами; веб-ресурси навчальних предметів (програм), що необхідні для забезпечення дистанційного навчання.

Останні можуть містити: методичні рекомендації; документи планування навчального процесу (навчальні програми, навчально-тематичні плани, розклади занять); відео- та аудіозаписи лекцій, семінарів тощо; мультимедійні лекційні матеріали; термінологічні словники; практичні завдання із методичними рекомендаціями щодо їх виконання; віртуальні лабораторні роботи із методичними рекомендаціями; віртуальні тренажери із методичними рекомендаціями; пакети тестових завдань для проведення контрольних заходів, тестування із автоматизованою перевіркою результатів, тестування із перевіркою викладачем; ділові ігри із методичними рекомендаціями; електронні бібліотеки чи посилання на них; бібліографії; дистанційний курс, що об'єднує зазначені вище веб-ресурси навчального предмету (програми) єдиним педагогічним сценарієм; інші ресурси навчального призначення.

Перелік веб-ресурсів навчальних предметів (програм), необхідних для забезпечення дистанційного навчання, визначається навчальним закладом. Для забезпечення дистанційного навчання слухачів навчальний заклад може створювати власні веб-ресурси або використовувати інші, що підлягають перевірці у цьому навчальному закладі [1].

При організації дистанційного навчання застосовуються поняття платформи навчання (програмне забезпечення, що дозволяє розміщувати матеріали, спілкуватись зі слухачами, контролювати рівень їх знань, а також управляти процесами навчання) та засобів створення електронних курсів (спеціалізовані програмні середовища, що дозволяють інтегрувати та обробляти різні формати медіа-файлів, підтримують міжнародні стандарти електронного навчання, мають засоби підтримки різних платформ дистанційного навчання, надають можливість використовувати шаблони та отримувати якісний навчальний курс) [2].

Слід відзначити, що ринок програмних продуктів достатньо динамічний, у світі розроблена (і продовжує розроблятися) значна кількість систем дистанційного навчання. Кілька років тому їх налічувалось близько 200. Найбільш популярні – Moodle, eLearning Server, Blackboard, WebCT Campus Edition, WebCT Vista, IBM Lotus LearningSpace, WebTutor, Sakai, "Віртуальний університет", "Доцент", "Прометей", "Орок" та ін. Серед них є системи з відкритим кодом (наприклад, Moodle, Sakai) та комерційні (наприклад, Blackboard, eLearning Server, WebTutor, "Прометей", "Доцент") [2, 4]. Кожна з цих систем має як певні переваги, так і недоліки. Разом з тим спектр функцій, які вони виконують, достатньо схожий.

Більшість із наведених систем, особливо ті, які були розроблені першими, уже достатньо добре вивчені з точки зору ефективності їх застосування, щоправда, переважно для навчання студентів у вищих навчальних закладах. Стосовно навчання такої специфічної категорії слухачів, як безробітні громадяни, ця проблема нова і недосліджена. У даний час в окремих навчальних закладах державної служби зайнятості – центрах професійно-технічної освіти – апробуються найбільш поширені системи дистанційного навчання, зокрема Moodle.

Незважаючи на важливість усіх перелічених аспектів, ключовою фігурою дистанційного навчання є викладач. Специфіка дистанційного навчання зумовлює видозміну функції викладача, покладаючи на нього деякі додаткові обов'язки, до яких передусім слід віднести організацію, управління та контроль за самостійною роботою слухачів, а також надання їм допомоги у засвоєнні навчального матеріалу (консультування) тощо. Тому, окрім високого професіоналізму, доброї методичної підготовки та організаторських здібностей, для викладача обов'язковим є володіння інформаційними та телекомунікаційними технологіями [5].

Висновки. Підводячи підсумок, слід зазначити про перспективність розвитку дистанційного навчання безробітних. Разом з тим, для більшості професій можливе дистанційне опанування лише теоретичної складової навчального плану, тоді як професійно-практична підготовка має здійснюватися виключно в умовах виробництва.

Основними проблемами впровадження дистанційного навчання у сферу надання послуг безробітним є нормативно-правова неврегульованість, відсутність єдиних

підходів щодо науково-методичного та дидактичного забезпечення, недостатнє системотехнічне забезпечення тощо. Окрім того, важливою передумовою впровадження дистанційного навчання у навчальних закладах є належний рівень підготовки педагогічних працівників до роботи з новими інформаційно-комунікаційними та психолого-педагогічними технологіями.

Список використаних джерел

1. *Положення* про дистанційне навчання (затверджене Наказом Міністерства освіти і науки України від 25.04.2013 № 466) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13>
2. *Борисовська Ю.О.* Аналіз сучасних платформ дистанційного навчання / Ю.О. Борисовська, О.С. Козлова, О.А. Лисенко // *Вестник ХНТУ*. – 2010. – №2(38). – С. 491–496.
3. *Капченко Л.М.* Інформаційно-комунікаційна модель дистанційного професійного навчання безробітних / Л.М. Капченко // *Ринок праці та зайнятість населення*. – 2014. – №2. – С. 39–42.
4. *Касаткін Д.Ю.* Порівняльна оцінка систем дистанційного навчання / Д.Ю. Касаткін // *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України*. – 2011. – Вип. 159. – Ч. 3. – С. 353–372.
5. *Методичні рекомендації координаторам (тьюторам) щодо організації дистанційного навчання* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.zippo.net.ua/index.php?chapter_id=12&page_id=29

Стаття надійшла 01.12.2015

Засідання експертної місії з питання розвитку системи соціального захисту

25 березня у Мінсоцполітики відбулося засідання експертної місії в рамках проекту TAIEХ з питання розвитку системи соціального захисту за участю фахівців Мінсоцполітики і представників Польщі та Фінляндії, яке тривало три дні.

Відкриваючи зібрання, перший заступник Міністра соціальної політики Василь Шевченко насамперед подякував міжнародній спільноті за підтримку України у цей складний для неї час.

«Україна – держава, яка зазнає потужної військової, економічної та інформаційної агресії, значного руйнування житлової, транспортної та соціальної інфраструктур на сході. У таких умовах зростає навантаження на соціальну сферу, адже виникла необхідність забезпечувати соціальну підтримку для понад мільйона громадян, внутрішньо переміщених в інші регіони. 80% із них – пенсіонери, діти та інваліди, тобто ті категорії, які потребують турботи держави. Інша проблема – працевлаштування переселенців працездатного віку, які до того працювали на великих промислових підприємствах або на шахтах. Їм тепер треба переорієнтуватися на інші професії. На все це спрямовуються значні ресурси», – сказав Василь Шевченко.

Однак, незважаючи на це, за словами першого заступника Міністра, Уряд має політичну волю здійснювати, не зупиняючись, перетворення: «Хочемо побудувати таку систему соціальних відносин, яка була б зрозумілою для громадян і водночас відповідала б можливостям бюджету. Дуже сподіваємося, що наша співпраця, досвід у цій сфері країн ЄС і, зокрема, наших сусідів – Польщі та Фінляндії, допоможе нам у проведенні таких змін і досягненні головної мети – впровадження європейських стандартів якості життя».

У наступні два дні сторони обговорювали теми державних соціальних гарантій і стандартів, реформування системи надання соціальних послуг, фінансового забезпечення соціальних послуг та перехід до механізму їх фінансування на основі державних стандартів, оплати праці та інші.

За матеріалами:
http://www.mlsp.gov.ua/labour/control/uk/publish/article?art_id=174468&cat_id=107177